

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo in obrt.

Naročnina za ozemlje SHS: letno 180 Din, za ½ leta 90 Din, za ¼ leta 45 Din, mesečno 15 Din; za inozemstvo: 210 Din. — Plača in toži se v Ljubljani.

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Simon Gregorčičevi ulici. Dopisi se ne vračajo. — Štev. pri čerkovnem zavodu v Ljubljani 11.953.

LETO X.

Telefon št. 2552.

LJUBLJANA, 16. avgusta 1927.

Telefon št. 2552

STEV. 93.

Temeljna načela novega obrtnega zakona.

(Referat g. Krpana, načelnika ministrstva trgovine in industrije, na konferenci zbornice v Splitu 1927.)

Gospod načelnik Krpan, ki ima nalogo, da izdela načrt novega obrtnega zakona, je imel na konferenci zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Splitu dne 7. junija 1927 jako važen referat, v katerem je izrazil svoje misli o osnovnih načelih našega novega obrtnega zakona. V svojem poročilu je izvajal sledeče:

Splošen pregled obrtne zakonodaje.

V naši državi obstojajo, kakor je znano, štiri razna obrtnopravna zakonska področja, kakor je to skoro v vseh panogah pravne ureditve, ker še nismo prišli tako daleč, da bi nadomestili prejšnje zakone z novimi in enotnimi.

Zakoni, ki veljajo sedaj v poedinah delih naše države, so v glavnem sledeči:

Zakon o radnjama z dne 29. junija 1910, ki velja za Srbijo; obrtni red v tekstu, ki je bil objavljen z ministrsko naredbo z dne 16. avgusta 1907, št. 199 dr. zak. za Dalmacijo in Slovenijo; zakonski člen XVII. iz leta 1884, ki vsebuje obrtni zakon za Hrvatsko, Banat, Bačko in Baranjo; naredba o izvrševanju obrta z dne 3. februarja 1909 za Bosno in Hercegovino. Razen teh glavnih zakonov obstoje za vsako posamezno področje številni zakoni in zakonske navedbe, s katerimi se urejujejo poedine specialne materije obrtnega zakonodavstva.

Dasiravno vsa štiri zakonodavstva slone na istih osnovnih principih, so vendarle med njimi znatne razlike glede podrobnega obravnavanja posameznih institucij obrtnega prava. V prvi vrsti je skupna ideja obrtnega zakona, ki obsega vse panoge gospodarskega obrtovanja razen posameznih na tihem ali izrecno izvzetih, za katere prihaja v poštev specialna zakonodaja. Ta ideja je skupna vsem državam srednje Evrope, dočim države zapadne Evrope tega sistema niso osvojile, marveč vlada pri njih prostost gospodarskega dela; njihovo obrtno zakonodavstvo predstavljajo samo posamezne odredbe specialnih zakonov, s katerimi se izjemoma urejuje obratovanje nekaterih obrtov ali nekatere materije iz obsega našega obrtnega zakona. Nasprotno temu principu nekontrolirane svobode obrtovanja smatrajo obrtni zakoni v prvi vrsti in kot eno glavnih svojih nalog, da predpisujejo pogoje, pod katerimi se more začeti z delom v gotovem obrtu, bodisi v trgovini, industriji ali rokodelstvu. Ti pogoji so deloma materialne, deloma formalne prirode. Materialne prirode so pogoji, ki se stavijo za osebo, ki nastopa določen obrt, a tudi za lokal odnosno delavnico, v kateri se izvršuje obrt; formalnega značaja so gotovi akti, gotovi posli, ki jih mora izvršiti vsaka oseba, ki hoče začeti s kakim obrtom. Med zakoni, ki danes veljajo v naši državi, ni velike razlike glede materialnih pogojev, dočim obstoje glede formalnih pogojev karakteristične razlike med zakoni, ki veljajo na področju predvojne Srbije ter zakoni v ostalih naših pokrajinah.

Splošni materialni pogoji za izvrševanje obrta.

Splošni materialni pogoji za vse obrte (n. pr. polnoletnost, pravna sposobnost za upravljanje svoje lastnine

itd.) so z malimi izjemami enaki v vseh obstoječih zakonih. Toda tudi tukaj obstojita dve znatnejši razliki. Ena je med zakonom, ki velja za Hrvatsko in Vojvodino ter ostalimi zakoni, ki vsi priznavajo inozemskim državljanom sposobnost za ustanavljanje obrta samo pod pogojem bodisi formalne ali faktične reciprocitete, dočim prvi v splošnem ne dela nikakega vprašanja radi državljanstva. Druga razlika je predpis zakona, ki velja v Sloveniji in Dalmaciji, o takozvanih izključevalnih razlogih, t. j. o možnosti, da se prepove izvrševanje obrta, ako obstoje gotove v zakonu taksativno našete okoliščine, ki bi po mnenju oblasti mogle dati povod za sum, da se bo obrt zlorabljal za protizakonito poslovanje. Ta predpis je ostalim zakonom nepoznan. Smatram, da bi bilo treba v pogledu tujih državljanov osvojiti za novi zakon princip samo formalne pogodbene reciprocitete, ker to bolje odgovarja našim interesom; dobro pa bi bilo, da se v novi zakon recipira tudi odredba o izključevalnih razlogih, ker ni upravičeno, da se na primer daje notornemu goljufu možnost, da svoj nepošteni obrt lažje praktikuje pod videzom legalnega obrtnika. Treba bi bilo le, da se ti predpisi modificirajo na ta način, da se pusti manj prostora prosti oceni oblastev ter jih omejiti samo na slučaje sodne kazni.

Dokaz usposobljenosti.

V posebnih pogojih za posamezne obrte je vsem zakonom, ki sedaj veljajo naši državi, skupen princip dokaza usposobljenosti. Vendar pa obstoje znatne razlike v detajlnem izvajanju tega principa. V Sloveniji in Dalmaciji je predviden dokaz usposobljenosti za vse rokodelske in nekatere trgovske obrte. V Hrvatski in Vojvodini za vse rokodelske, a v Srbiji samo za takozvana esnafska rokodelstva, dočim se za ostala rokodelstva in industrijske obrte zahteva samo praksa šestih mesecev, kar se more samo za silo smatrati za nekaj dokaza usposobljenosti. V Bosni in Hercegovini po naredbi o izvrševanju obrta ni predviden dokaz usposobljenosti, pač pa je uveden ta dokaz zadnji čas na ta način, da so rokodelski obrti proglašeni za koncesijonirane, kot pogoj, da se dobi koncesija, pa se zahteva dokaz o zaposlenosti v dotičnem obrtu v določeni dobi.

Dočim se v Hrvatski in Vojvodini zahteva po zakonu kot dokaz usposobljenosti samo zaposlitev v rokodelstvu skozi neko dobo, ki za učenje niti ni točneje določena, zahtevajo zakoni v drugih področjih razen tega še polaganje izpita. V Srbiji je predpisano polaganje mojstrskega izpita, v Sloveniji in Dalmaciji pa pomočniškega. Vsa zakonodavstva pa se strinjajo v tem, da morejo spričevala strokovnih šol popolnoma ali deloma nadomestiti sicer predpisani dokaz usposobljenosti.

Za novi zakon bi se moral osvojiti za dokaz usposobljenosti princip zaposlitve tekom določene dobe kot učence in pomočnik ter polaganje pomočniškega in mojstrskega izpita. Razume se, da bi strokovna šolska priprava morala že po svoji obsežnosti nadomestiti popolnoma ali deloma i jedno i drugo. Dokaz usposobljenosti bi bil potreben tudi za trgovske obr-

te. Obstojal bi iz zahteve pismenosti in določene dobe zaposlenja v trgovini. Samo nekateri povsem mali trgovski obrti naj bi delali izjemo od tega pravila.

Nasprotno pa smatram, da bi predpisovanje kakršnegakoli dokaza usposobljenosti za industrijske obrte ne bilo niti nujno, niti potrebno.

Pri industrijskih podjetjih je že po njihovi naravi tako, da je podjetnik običajno kapitalist, ki se sam redoma ne udeležuje produkcijskega dela, temveč to prepušča drugim strokovnjakom. V lastnem interesu bo zato izbral osebe s čim boljšo usposobljenostjo v dotični stroki. Zato ni niti nujno, niti potrebno zahtevati, da lastnik obrta dokaže usposobljenost. Predpis zakona o radnjama, po katerem se kot dokaz usposobljenosti za industrijske obrte zahteva, da se je neka oseba pečala z gotovo vrsto posla najmanj šest mesecev, ne daje nikake garancije za strokovno usposobljenost. Ker pa je, kakor sem rekel, zahteva po taki garanciji brezplodna, bi bilo odveč, da se o tem izdajo kaki predpisi. (Dalje prihodnjič.)

NEENAKOST DAVČNIH BREMEN V NAŠI DRŽAVI.

Po uradnih podatkih je znašal donos neposrednih davkov v naši državi v letu 1926 v celoti 7.764.011.028 Din. Od te vsote odpadejo na posamezne pokrajine sledeči iznosi: Srbija in Črna gora 1763 milj. (22.72%), Bosna in Hercegovina 1052 milijonov (13.56%), Dalmacija 217 milijonov (2.8%), Hrvatska in Slavonija 1637 milijonov (21.09%), Slovenija 1093 milijonov (14.08%), Vojvodina 1998 milijonov (25.75%). Na tej podlagi preračuna zagrebški Jug. Lloyd, da odpada na en kvadratni kilometer neposrednega davka: v Srbiji in Črni gori 16.840 Din, v Bosni in Hercegovini 20 tisoč 361 Din, v Dalmaciji 17.853 Din, v Hrvatski in Slavoniji 44.322 Din, v Sloveniji 67.514 Din, v Vojvodini 75.236 dinarjev. Na vsakega prebivalca odpade neposrednega davka: v Srbiji in Črni gori 407 Din, v Bosni in Hercegovini 556 Din, v Dalmaciji 349 Din, v Hrvatski in Slavoniji 702 Din, v Sloveniji 1035 Din, v Vojvodini 1118 Din.

* * *

TRGOVANJE S KNJIGAMI.

Trgovce na deželi, ki se bavijo s prodajo knjig, opozarjamo, da uživajo pri nakupu en gros 25% popust le oni, ki imajo koncesijo za knjigotržstvo in ki se bavijo izključno samo s prodajo knjig. Vsi drugi trgovci, ki pa prodajajo knjige in nimajo za to koncesije, imajo pri nakupu pravico le na 10% popusta.

* * *

ZA KAVO JE LETOS UGODNA LETINA.

Kavin pridelek v Braziliji se letos ceni na 22 milijonov vreč. To je največji pridelek kave v Braziliji v zadnjih desetih letih. V prejšnjih letih je znašal pridelek kave povprečno samo 16 milijonov vreč. Od letošnjih 22 milijonov vreč bo pridelala samo država Sao Paulo 14 milijonov vreč. Predsednik republike je stopil osebno v stik s posameznimi državami svoje republike, da se z njimi dogovori glede ureditve prevoza in vnovčenja kave.

Ljubljanska borza.

Tečaj . 13. avgusta 1927	Povpraševanje Din	Ponudba Din
DEVIZE:		
Curih 100 fr.	1093:50	1096:20
London 1 funt.	276:72	276:65
Praga 100 kron.	168:20	169:—

Letošnji svetovni žitni pridelek.

O izgledih svetovnega pridelka na koncu julija je izdal Mednarodni poljedelski urad v Rimu sledeče podatke:

V splošnem je bilo vreme v juniju in juliju za žitarice še dosti ugodno. V severnih evropskih produkcijskih deželah je žetev počasi zorela, vendar se zdi, da kvantiteta v teh in v srednjeevropskih deželah ne bo ostala za ono zadnjega leta ali pa bo še celo večja; na vsak način bo nad povprečnostjo. V južneevropskih deželah so izgledi tam, kjer je bilo dosti dežja, zelo ugodni, drugod je pa trpel pridelek na suši. Letošnji evropski pridelek pšenice, rži, ječmena in ovsa ne bo dosti drugačen kot je bil lanski; glede pšenice in rži bo najbrž nad povprečnostjo zadnjih petih let.

V Severni Ameriki so se cenitve ozimne pšenice od 1. junija dalje zboljšale, pridelek bo kakor kaže, samo za 13 milj. meterskih stotov slabši kot je bil lani. Na drugi strani bo pa pridelek pomladne pšenice za 19 milijonov meterskih stotov boljši kot lani, tako da bo res pšenični pridelek v U. S. A. najbrž za 25% boljši kot lani in za 61% nad povprečnostjo zadnjih petih let. V Kanadi pa kaže prva cenitev 88.472.000 meterskih stotov, kar pomeni 20-7 odstotno nadzadovanje v primeri z letom 1926 in 13-1 odstotno v primeri s petletno povprečnostjo 1921 do 1925; deloma je to posledica zmanjšanja posejanega sveta.

V U. S. A. so izgledi za rž, pšenico in oves prav tako boljši kot lani, dočim pričakujejo v Kanadi približno isti pridelek rži, manjši pridelek ječmena in večji pridelek ovsa. Za vso Severno Ameriko, pri čemur je glede pšenice priključena tudi Mehika, so sestavili sledeče številke (v oklepajih je pridelek lanskega leta): pšenica 323.6 milj. met. stotov (340-8), rž 18-8 (13-2), ječmen 72-2 (63-1), oves 255-9 (241). Za začetek tekočega meseca so pričakovali še morebitnega zvišanja teh števil.

V Severni Afriki so izgledi na pridelek v Algeriji in Maroku zadovoljivi, v Tuneziji slabi, v Egiptu glede pšenice in rži nad povprečnostjo.

Poljedelski zavod poda nato seznam skupnih števil za severno polovico zemlje o produkciji žita za leto 1927, pripominja pa, da obsegajo številke samo nekatere dežele; te dežele so dale lani 50% pšenice severne poloble, 20% rži, 45% ječmena in 45% ovsa. Zato se o skupni produkciji ne da še nič pozitivnega povedati.

	1926	1927
v milijonih met. stotov		
Pšenica	540.5	528.3
Rž	94.9	109.9
Ječmen	151.0	156.1
Oves	295.3	308.4

Če torej ne bo v zaostalih deželah nobene bistvene spremembe več, se bo skupni pridelek kaj malo razlikoval od lanskega.

Glede južne poloble moramo vedeti, da je tam obratno kot pri nas; sedaj so sejali in je setev splošno že končana. V Avstraliji ponekod prav dobro kaže, drugod bo pa potreben še izdaten dež. V Argentini se vrši setev pšenice pod dobrimi pogoji.

Koruzi je v juliju v večini produkcijskih dežel jugozahodne Evrope dobro kazala. U. S. A. so poslale za 1. julij prav nizke cenitve, 578 milijonov

meterskih stotov, lani 672 milijonov, v zadnji potletni povprečnosti 724 milijonov.

Krompir je v večini evropskih dežel v rasti nekoliko zaostal, a v splošnem je položaj zadovoljiv. U. S. A. pričakujejo boljši pridelek kot leta 1926 in bo pridelek približno odgovarjal zadnji petletni povprečnosti.

Položaj sladkornoposne kulture je različen; v raznih evropskih deželah je pomladi dobro kazalo, pa se je pozneje poslabšalo. V U. S. A. računajo kljub pomnoženemu arealu s pridelkom, ki bo za 9 odstotkov manjši kot lani.

Na vinski trti v večini vinskih okrajev Francije in Italije ugotavljajo letos skoraj popolno prizanašanje po boleznih. Obilica grozdja je v Italiji omejena, v Franciji pa tudi ne posebno velika. Vreme za vinsko trto je bilo v Bolgariji, Avstriji in Ogrski ugodno in si je na Ogrskem trta deloma opomogla od škode, povzročene po toči. Po nekod v Jugoslaviji so vinogradi trpeli vsled hude vročine. V raznih krajih Severne Afrike sta škodovala vročina in široko.

Olika je v začetku julija v Italiji izvrstno kazala in je pričakovati obilnega pridelka. Slabši bo pridelek v Mali Aziji, dober v Algeriji, komaj srednji v Tuneziji, kjer sta škodovala zlasti suša in južni saharški veter.

Prve cenitve bombaževi kulturi v U. S. A. namenjenega sveta kažejo v primeri z lanskim letom zmanjšanje za ca 2.500.000 ha. Nasađom je bilo vreme v njih razvoju v splošnem ugodno, čeprav je v nekaterih krajih dež vegetacijo precej oviral. Tudi v Egiptu je bilo vreme bombaževim nasađom prav ugodno, potrebne so bile pa tudi tukaj odredbe proti raznim škodljivcem, na primer proti bombaževemu črvu. V Indiji kaže kultura dobro.

Konoplja in lan se v večini evropskih dežel zadovoljivo razvijata. Lanenega semena bo več kot lani, srednji bo pa pridelek v U. S. A. in majhen v Kanadi. O lanu priobčimo poseben članek.

Kakovost pokošenega krmila v Franciji in Nemčiji ni dobra. V nekaterih deželah Južne Evrope je hladno vreme zadržalo rast krmilnih rastlin in razvoj pašnikov.

Zaključek: V najvažnejših vrstah žita v primeri z lanskim letom najbrž ne bo nobenih velikih izprememb. Vzrokov za dviganje cen ni nobenih.

Svetovna trgovina in Esperanto.

(Iz esperanščine prevedel: Franjo Klanjšek, Maribor.)

Danes, ko cela Evropa trpi vsled gospodarske krize, postaja uvedba

esperantskega jezika neizogibno potrebna. Amerika stoji tu v svoji veličini kot primer, mi evropejski maloburžujci pa še ne moremo razumeti, da je tak velikanski ekonomičen teren mogoč. Vendar pa moramo posnemati ta primer, če nočemo, da propademo.

Ameriška unija ima en jezik in ta skupnost jezika je cement, ki veže temeljno različne interese iz juga z onimi na severu, zapada z vzhodom.

Če se hoče ustvariti Panevropo, ekonomično unijo ali kaj podobnega brez jezika, ki je sposoben spojiti države in državne razcepljenosti našega kontinenta, je to lepa, pa neizvedljiva utopija.

Trgovec bi mogel to najbolje vedeti, namreč trgovec, ki ima trgovske zveze z inozemstvom, pečajoč se z izvozom in uvozom. Kako težko je že, če se ima opravka s tremi važnejšimi jeziki, kakor na primer nemščino, francoščino in angleščino. Vsak dopisnik bo priznal, koliko zamude, dela in denarja stane prevedba iz enega jezika na drugega, in kakšna nesporazumljenja lahko pri tem nastanejo. Tem težje pa je ustmeno občevanje med trgovci, ki ne govorijo isti jezik, ker so primorani se posluževati tolmačev. Pri vsem tem pa še danes ti trije jeziki ne zadostujejo. Tudi italijanščina in španščina hoče biti upoštevana, in kmalu se bo moglo tudi računati z ruščino. Pa če hočeš narediti reklamo, bi bilo komaj, da bi znal govoriti jezike vseh, tudi najmanjših narodov.

Razumni ekonomični voditelji, zavedajoč se, da tako stanje ovira svetovno trgovino, so sklicali že leta 1923 v Veneciji konferenco, ki naj preizkusi, če je esperanščina sposobna za mednarodno trgovino. Uspeh konference je bil tak, da bi ne mogel biti boljši.

Mi vemo, da je konferenca v Veneciji prinesla najboljše sadove. Vsi evropejski velesejmi so vpeljali esperanščino. Največji izmed njih n. pr. Leipzig, Frankfurt ali Lyon imajo svoj lastni esperantski oddelek. Za velesejmi so prišle trgovske zbornice. Če danes rabi trgovec informacijo iz najoddaljenega dela sveta, se mu je treba obrniti potom esperantskega dopisa na trgovsko zbornico v dotičnem kraju, pa bo sigurno dobil odgovor v istem jeziku.

V letu 1926 je mednarodni telegrafski kongres v Parizu, zavedajoč se važnosti za svetovno gospodarstvo, pripustil esperanščino svetovnemu prometu. Da se nahaja v radioprogramih tudi esperanščina, ve vsak radioamater.

Vsa ta dejstva nam dajejo ponosni dokaz, da je Esperanto, ki je veliko delo velikega duha, v najlepšem raz-

voju ter je upanje, da postane sčasoma splošen jezik, ki bo vezal svetovno trgovino.

Po »Heroldo de Esperanto«.

Nelegalno trgovanje z molitveniki.

Na naš članek, ki smo ga objavili pod gornjim naslovom dne 9. t. m., smo prejeli od g. Zabreta, kateheta in urednika »Domoljuba«, naslednje pojasnilo:

»Res je, da otroci, oziroma njihovi starši ali botri dobijo marsikje molitvenike pri domačem dušnem pastirju. Res pa je, da ima duhovnik mnogo tehtnih razlogov za to, da naroči za svoje farne oziroma njihove otroke molitvenike, ki jih potem pri njem dobijo. Zakaj?

1. Trgovci, zlasti oni, ki ob birmah prodajajo za štanti (in baš ob birmi se prodaja največ molitvenikov), imajo mnogokrat na razprodajo samo šund. To so molitveniki, katerih vsebina je brez smisla zbrana iz vseh vetrov, pogostoma manjkajo čisto bistvene stvari, jezik je še iz prejšnjega stoletja, papir je pod vsako kritiko, vezava brez slehernega okusa in trpežnosti. Taki molitveniki so pogosto brez zakonitega cerkvenega dovoljenja ali pa je to dovoljenje od molitvenika, ki ima samo isti naslov, ostalo je pa vse drugo. Trgovci, zlasti oni pri štantih, najrajši prodajajo te molitvenike, ker se pri njih največ zasluzi. Molitvenikov, ki jih naša cerkvena oblast res priporoča kot zelo dobre in popolne, pa ti trgovci pogostokrat nimajo, če pa jih imajo, jih prodajajo le, če jih kdo izrecno zahteva. Meni samemu se je nekoč primerilo, da sem kot katehet na deželi prosil nekega takega trgovca, naj ima na razpolago tudi Pečjakov »Šolski molitvenik« in od istega avtorja »Večno življenje«, ki sta nekako oficielna, a ni hotel. Pač pa je imel celo vrsto samega šunda na prodaj.

2. Dušni pastir mora kot katehet gledati na to, da imajo vsi otroci kolikor mogoče enake molitvenike, kar je za skupne molitve neobhodno potrebno. »Šolski molitvenik« oz. »Večno življenje«, ki je samo povečana izdaja »Šolskega molitvenika«, je nekaka pomožna šolska knjiga za verouk. Kako naj pa katehet skupno moli z otroci n. pr. obhajilne ali spovedne ali druge molitve, če ima vsak otrok drugačen molitvenik? Zato je duhovnik prisiljen vedno in vedno povdarjati, katere molitvenike naj imajo otroci. In če trgovci na vsak način hočejo staršem in botrom vsiliti druge, kako naj si drugače pomagata, kakor da jih naroči sam za otroke.

Duhovnik od teh skupnih naročb nima prav nobenega dobička in je to zavezno namigavanje v članku ne-

osnovano. Nasprotno: skoro vedno ima izgubo. Zakaj, če je otrok siromašen, ga dobi največkrat zastoj, zlasti če je v šoli priden. Mnogokrat pa otrok molitvenik vzame, češ, da bo prihodnjič prinesel denar. Na ta prihodnjič pa katehet zastoj čaka, kljub temu, da ima podeželski kaplan, ki je navadno tudi katehet, pogostokrat danes tako plačo, da ne more niti enkrat v Ljubljano, ker mora hoditi v oguljeni in obnošeni obleki.

Zabret.

Redakciji lista je mnogo ležeče na tem, da se vprašanje obojestransko pojasni in razčisti in je zato tudi drage volje objavila stališče duhovščine napram pritožbam iz trgovskih krogov. Besedo imajo sedaj trgovske organizacije, da reagirajo na gornje navedbe!

Trgovina.

Vpisi in izbrisi v trgovinskem registru. Vpisale so se v trgovinski register sledeče firme: »Berko« Bernik in Učak, modna trgovina za dame in gospode v Ljubljani; »Sveče«, družba z omejeno zavezo v Ljubljani (razpečavanje produktov svečarne I. Kopač & Co. in tovarne Dolničar & Richter v Ljubljani); »Juvenit«, družba z o. z. v Mariboru (izdelovanje in razpečavanje preparata zoper kotlovec). — V trgovinskem registru so se izbrisale nastopne firme: Kokol & Co., prevažanje potnikov v Celju; Zveza slovenskih trgovcev Cvenkel, Elsbacher in Ravnikar pri podružnici Ljubljanske kreditne banke v Celju in I. Šutej & Co., industrija in trgovina z lesom v Ljubljani.

Kako hoče Poljska zmanjšati pasivnost svoje trgovske bilance. Pred kratkim je sprejel poljski trgovinski minister časnikarje, da jim razloži, kako hoče Poljska vlada zmanjšati pasivnost trgovske bilance. V prvi vrsti hoče takoj prepovedati uvoz pšenične moke in napraviti skladišča za žito, da prepreči uvoz žita, ki v najizdatnejši meri vpliva na pasivnost bilance. Nadalje namerava omejiti kontingent za uvoz utrpeljivih predmetov in revidirati carinske olajšave, ki so se do sedaj priznavale v velikem številu. Uveljavi se tudi nova nomenklatura za sestavo nove carinske tarife, ki je po belgijskem vzorcu že dovršena. Minister si bo prizadeval, da se nova carinska tarifa vsaj deloma v dohodnem času uveljavi. Misli tudi na revizijo trgovskih in carinskih pogodb z različnimi državami, da se ob reviziji ukinejo razne carinske olajšave, ki na stanje trgovske bilance kvarno vplivajo.

Nemška trgovina z Rusijo raste. Berlinsko trgovsko zastopstvo Sovjetske zveze je v poslovnem polletju, ki se je zaključilo z 31. marcem, izvršilo 526 naročil v vrednosti 145.8 mil. zlatih rubljev in je napravilo 5044 prodajnih zaključkov v vrednosti 108.7 mil. rubljev.

LISTEK.

Dr. R. Andrejka:

Oris sedanjega stanja našega društvenega prava.

(Nadaljevanje.)

Zakon o društvenem pravu in zakon o shodnem pravu iz leta 1867 kot izvršila zakona tega ustavnega določila, temeljita na načelu široke društvene in zborovalne svobode in samouprave. Pravica osnovati društva se osvoboda od privoljenja države. Zato se tudi društvena pravila ne dovoljujejo ali pripuščajo več, ampak se jemljejo samo na znanje, podobno kakor po obrtnem redu svobodni obrti. Država, odnosno upravno oblastvo, se ne briga več za notranje udejstvovanje in delovanje društva, niti za to, ali se bode v resnici dosegel nameravani namen ali uporabljala primerna sredstva itd. Vsa njena ingerenca se omejuje na to, da odgovarjajo pravila gotovim glavnim zahtevam, brez katerih se društveno delovanje sploh ne more razvijati. Zato zahteva zakon le, da mora biti iz društvenih pravil razvidno sledeče:

1. Namen društva, sredstva za to in način, kako se pridobivajo.

2. Način ustanovitve in obnovitve.
3. Sedež društva.
4. Pravice in dolžnosti društvenikov.
5. Organi društvenega vodstva.
6. Pogoji veljavnih sklepov in odpravkov.
7. Način, kako se poravnava prepiri, nastali iz društvenega razmerja.
8. Zastopanje društva na zunaj.
9. Določbe o njegovi razdružitvi.

Ako so te točke v pravilih, so pravila v formalnem oziru v redu in oblastvo se ne briga za njih detaljno izvršitev. Zato vzame oblastvo pravila na znanje, odnosno »jih ne prepove«.

Iz tega zadnjega odstavka pa je vendarle razvidno, da državno oblastvo društvo lahko prepove. Rekel bi kdo, da se tu uvaža koncesijski sistem v drugi obliki. Prej, da je bil pogoj sponziven, a sedaj da je resolutiven. Temu pa ni tako. Pogoji, pod katerimi sme oblastvo društvo prepovedati, so namreč taksativno našeti. Prepovedati se sme društvo odnosno njega ustanovitev samo v sledečih primerih:

1. Ako je društvo po svojem smotru ali pa po svojem ustroju protizakonito.
2. Ako je po svojem namenu ali ustroju protipravno.
3. Ako je državni nevarno.

Svobodna ocena državnega oblastvi je torej po teh točkah omejena. A tudi teh točk ne more oblastvo po prostem preudarku kratkoma navajati, posebno zadnje, ampak je vezano pri presojanju na točno ugotovljene činjenice, ki jih sme črpati le iz predloženih pravil samih. Mogoče poznejše udejstvovanje društvenikov v protizakonitem, protipravnem ali državni nevarnem smislu še ne daje oblastvu pravice, da prepove že preje ustanovitev društva, če so pravila v redu.

Svoboda udruževanja se kaže tudi v nadaljnji zakonski določbi, ki je precej izjemne narave:

Oblastvu, kateremu se predložijo pravila na znanje, se predpisuje rok štirih tednov, začeni od dneva, ko se je vložila prijava o nameravani ustanovitvi društva. V tem roku mora oblastvo, ako hoče društvo prepovedati, predlagatelj o tem pisмено z navedbo razlogov obvestiti. Če ta rok zamudi, je oblastvo s svojo prepovedjo prekludirano, tako da ne more le za en dan pozneje več društva prepovedati. Zato je tudi društvo opravileno, da takoj po preteku štiritedenskega roka prične s svojim delovanjem, ravno tako, kakor da bi bilo dobilo obvestilo o tem, da so se vzela pravila na znanje. Tu se jasno vidi,

da društvo ne črpa svoje pravice do obstoja iz kakega oblastvenega dopustila, iz kake koncesije, da torej njegov obstoj ni izraz in odsev državnega imperija, ampak da je to v resnici državljanska pravica, obstoječa že ipso jure po ustavi in omejena le iz vidika javnih interesov.

Ako so pravila vzeta na znanje, se država ne briga več za ustanovitev društva. Društvo ne potrebuje za to, da se organizira v smislu pravil, nobenega kakor si bodi dovoljenja. Mnogokrat se zgodi, da se društvo sploh ne ustanovi, čeprav je državno oblastvo obvestilo predlagatelje, da nima pomislekov zoper pravila. Le ako društvo to izrecno želi, mu daje oblastvo v smislu § 9. d. z. posebno posvedočbo, da je bilo pravno ustanovljeno. Ta upravni akt nima kot posvedočba nikakega konstitutivnega, ampak samo deklarativnega značaja.

Društvo bi potemtakem tudi obstojalo, če bi ustanovni občni zbor sprejel pravila in volil načelstvo, ne da bi bilo oblastvo ta pravila odobrilo odnosno vzelo na znanje. V tem primeru so sicer prireditelji po društvenem ali celo po kazenskem zakonu kaznivi, a pravna osebnost društva vendarle že obstoja.

(Dalje prihodnjič.)

Prištevši še pod kontrolo zastopstva izvršene kupčije, vidimo skupni promet 280.6 mil. rubljev, za skoraj 100 milijonov več kot v prejšnjem polletju. Na izvoz v Rusijo pride 152.7 mil. rubljev (v prejšnjem polletju 89.1), na uvoz iz Rusije 127.9 (94.5). Močni prirastek nemškega eksporta v Rusijo, izražen v teh številkah, je v prvi vrsti posledica 300 milijonskega jamstvenega kredita nemške vlade. Samo strojev in rezervnih strojnih delov so nakupili Rusi v Nemčiji za 59.6 mil. zlatih rubljev. Nakupi elektrotehniških strojev in materialij v zadnjem polletju so bili z zneskom 29.7 milijonov zlatih rubljev trikrat tako veliki kot vsa naročila v vsem gospodarskem letu 1925/26.

Slabša konjunktura na Nemškem. — Trgovski zbornici v Duisburgu in Düsseldorfu poudarjata v svojih julijskih poročilih, da je višek konjunktura za kovinsko industrijo pač že prekoračen in da prihajajo tako od doma kot iz inozemstva naročila le počasi. Precej isto poročajo tudi o tekstilni industriji, kjer je zaposlenost prav tako začela pojemati. So pa to samo majhni pojavi, nevarnosti ni še nobene.

Raiffeisenske blagovne centrale na Nemškem. Letno poročilo generalne zveze nemških zadrug Raiffeisenovk pravi, da je znašal vsaj blagovni promet generalni zvezi pripadajočih velikih zadrugnih blagovnih central v poslovnem letu 1926, oziroma 1925/26 42.950.000 met. stotov blaga — brez strojev — v vrednosti 231 milijonov mark. Teža in vrednost posameznih blagovnih vrst se tako le razdelita:

	Millijoni stotov	Millijoni mark
Gnojila	14.6	68.9
krmila	3.4	30.8
semena	0.6	8.2
goriva	13.2	11.0
stroji	—	12.2
žito	9.1	93.6
krompir	2.1	6.3

Ruska nafta na evropskem tržišču. Po poročilih iz Rusije objavlja predsednik sovjetskega trga nafta, da se je odločil vreči na evropska tržišča svoje produkte in izsiliti prodajo ruskega petroleja kljub monopolu angleških in ameriških družb. Trust namerava osnovati v Nemčiji in Franciji, pa tudi v drugih državah s tujim kapitalom organizirane prodajne družbe. Družbe bodo zgradile založne tanke in izkušale z nižjimi cenami pobiti ameriško in angleško konkurenco na petrolejskem tržišču.

Industrija.

Češkoslovaški premog. V juliju je delalo v Češkoslovaški 275 premogovnih jam, 95 s črnim in 180 z rjavim premogom. Domača prodaja črnega premoga od aprila nadalje narašča in kaže kljub manjšemu eksportu produkcija še zmeraj dvigajočo se tendenco. Na trgu rjavega premoga je pa narobe. Položaj na trgu koksa je še naprej ugoden, tako tudi glede briketov iz črnega premoga, dočim se je prodaja briketov iz rjavega premoga nekoliko poslabšala. Vsa prva letošnja polovica kaže napram isti dobi lanskega leta v vsakem oziru napredek, ki pa v drugi polovici najbrž ne bo trajal naprej, razen če nastane tako izredna konjunktura, kakor je nastala lanske jesen vsled angleškega štrajka.

Obnovitev kartelne pogodbe glede porcelana med Nemčijo in Češkoslovaško. Pogajanja med nemško in češko porcelansko industrijo za obnovo potekajoče kartelne pogodbe so se za enkrat prekinila, ker češkoslovaška porcelanska industrija še sama ni podaljšala kartelne pogodbe, ki poteče koncem tega leta. Za enkrat so se obojestranski zastopniki pogodili, da se snidejo ob velesojmu v Lipskem in nadaljujejo neobvezna pogajanja. Nemci so mnenja, da ne morejo ničesar ukrepati, dokler ni odločeno, ali bo češkoslovaška porcelanska industrija ostala tudi po preteku sedanjega pogodbe kartelirana.

Japonska industrija. Med japonsko industrijo je tekstilna industrija najštevilnejša zastopana. V tekstilni industriji zaposluje 10.000 podjetij preko 9 milijonov delavcev. Za tekstilno industrijo sledi strojna industrija z 2500 obrati, ki zaposlujejo preko 200.000 delavcev. Skoro na isti višini je kemična industrija, ki izkazuje 2600 obratov z 175.000 delavci. Ostala industrija se porazdeli na živil-

sko, papirno itd. skupaj z 4000 tovarnami in 140.000 delavci. V teh številkah niso všteti privatni obrati, ki zaposlujejo manj nego 15 delavcev, všteti pa tudi niso veliki državni obrati, ki zaposlujejo ogromno delavcev.

Denarstvo.

Kreditno zavarovanje na Ogrskem. — Angliji, Nemčiji in Dunaju sledi sedaj Ogrska. Začela je budimpeška zavarovalna družba Hermes in se pripravlja na to novo vrsto zavarovanja. V ogrskih gospodarskih krogih pravijo, da so vsi za to, da se tovrstno zavarovanje vpelje; bojijo se pa, da bi podjetje Hermes, ki spada k srednjim zavarovalnim družbam, denarno ne bilo dosti močno za obrat tega zavarovanja, ki je zvezan z velikim rizikom.

Amerika se brani novega dotoka zlata. Med tem ko ves svet zgublja na premoženju, je dotok zlata v Ameriko vedno večji. Amerika postaja bankir sveta, kateremu so številne države dolžne ogromne vsote. Te razmere povzročajo v plačilnem prometu in v gospodarskem življenju težave, katere delajo finančnikom velike skrbi. Pred kratkim so se v Newyorku o tem posvetovali, pa sedaj v javnost še niso prodrle posameznosti iz posvetovanja štirih največjih emisijskih bank. Domneva se, da so razpravljali o Davesovem načrtu in o možnosti, da bi Nemčija ne zmogla plačati, ki jih določa ta načrt, dalje o ameriških kreditih za stabiliziranje franka in o stabiliziranju svetovnih financ ter o bančni politiki napram prometu zlata. Najbrže izdela konferenca glede zadnje točke načrta, ki naj prepreči kopičenje velikih zlatih rezerv v Newyorku na škodo drugih finančnih središč.

Nemška banka v Ameriki. V Newyorku bodo z glavnico treh milijonov dolarjev ustanovili novo družbo z imenom »International Germanic Trust Co.« Formalnosti so že izvršene. Svojo prvo nalogo vidi banka v sklepanju in poglobitvi finančnih zvez med Nemčijo in Ameriko, v financiranju nemških industrij in trgovskih podjetij, zlasti manjših, ter v sprejemanju depozitov iz krogov ameriških Nemcev. Med vodilnimi možmi je več znanih osebnosti ameriškega gospodarstva in denarstva, tako Harriman in Harold Aron. Slednji je predsednik zavarovalnih družb v Ameriki in vodja organizacijskega odbora nove banke. Prišel bo v Nemčijo, da pouči tamošnje interesne kroge o ciljih in prednostih novega podjetja. Novi načrti so bili vsestransko izredno ugodno sprejeti. Nova banka ima tudi namen, da pospeši fiskalno delovanje pri pričakovani oprostitvi zasežene nemške lastnine.

Ameriške velebanke. Največje ameriške banke so: National City Bank of Newyork, ki je v letu 1919 izkazala preko ene milijarde dolarjev aktiv in je od tega časa znana v Ameriki kot Billion-Dollar-Bank. Sedaj je tudi »Sahx National Bank« v Newyorku prekoračila milijardni iznos. Po izkazu z dne 30. junija t. l. znašajo njena aktiva 1042 milijonov dolarjev.

Rekordne emisije v Londonu. Pravkar priobčene statistike o emisijah kapitala na londonskem denarnem trgu v juliju nam pravijo, da je bil obseg emisij nenavadno velik. Skupna vsota dolgoročnih kreditnih posojil znaša namreč 87.603.000 funtov, dočim jih je bilo v lanskem juliju za 52.720.000 funtov. Javna posojila z zneskom 53.680.000 funtov so skoraj še enkrat tako velika kot v lanskem juliju. Povišek je zlasti posledica posojila indijske vlade in pa številnih posojil inozemskih mest, posebno nemških.

Japonski kapital v Severni Kitajski. Večkrat beremo, da sili Japonska v Mandžurijo in še naprej v Mongolijo. Ko je južna armada začela nepričakovano hitro prodirati proti severu, so čutili Japonci svoje stališče v Tsingtau na polotoku Šan-tung ogroženo in so poslali vojake tja. V zvezi s temi četami in z napovedanimi nadaljnjimi ojačenji priobča japonsko časopisje v opravičilo armadne ekspedicije podatke o višini japonskega kapitala, na Severnem Kitajskem investirane. Skupno vsoto navajajo s 147 milijoni jenov (1 jen ca pol dolarja); od tega pride 88 milijonov jenov na Tsingtau, 34 milijonov na Tien-

tsin, 25 milijonov na Tsimanfu, Cifu in na okolico Šanhajvana. Od industrijskih podjetij so najvažnejše predilnice in tkalnice v Tsingtau, v katerih je naloženih 43 milijonov jenov; število vreten znaša 243.100. Naseljenih je tam okoli 25.000 Japoncev. Japonska izvozi na Kitajsko letno za ca 45 milijonov jenov blaga, od koje vsote gre na Severno Kitajsko nad 29 milijonov. Pri teh številkah pa ni vključena Mandžurija, ki jo smatrajo kot specialni japonski interesni svet. Skupaj z zakupnim ozemljem na Kvantungu (tam je Dajren, nekdanji Port Arthur) je naseljenih v Mandžuriji okoli 200.000 Japoncev in znaša vsota tam investiranega kapitala 1 milijardo in 300 milijonov jenov!

Promet.

Elektrifikacija avstrijskih zveznih železnic. V Avstriji bodo napravili ob reki Aniži (Enns) ogromno elektrarno. Beremo, da avstrijske zvezne železnice, ki pridejo v poštev kot glavni odjemalec nove elektrarne, svojega elektrifikacijskega programa še niso izgotovile. Treba bo še počakati končnih zaključkov. Nemška »Kreditanstalt für Verkehrsmittel«, za katero stoji večji finančni konsorcijski, je pripravljena, da ustanovi za elektrifikacijo železnic v Zürichu elektrobanko, s predpogojem, da sklenejo zvezne železnice z novo elektrarno pogodbo za dobavo toka. Novo elektrobanko smatrajo kot skupno ustanovitev udeleženega nemškega in inozemskega kapitala. Da zvezne železnice naenkrat svojega programa nimajo izgotovljene, je vzrok ta, ker so nastopili domači zavodi proti oddaji tako ogromnega dela tujim tvežem. Kdaj je bil program že izgotovljen!

Podržavljenje zasebnih železnic na Ogrskem. Ravnateljstvo ogrskih državnih železnic izdeluje načrt za podržavljenje vseh zasebnih železnic. Na to je mislilo ravnateljstvo že davno in bo sedaj svoj namen udeležilo. Obenem izdelujejo pri državnih železnicah tudi načrte za elektrifikacijo železnic. V prvi vrsti mislijo na elektrifikacijo proge od Budimpešte do avstrijske meje. Po dosednji razporedbi bodo vsa ta dela dovršena v treh letih.

Tranzit skozi Avstrijo. V prvem letošnjem četrtletju je znašal prevoz blaga skozi Avstrijo skoraj 10 milijonov stotov; malo manj kot polovica, 4.2 mil. stotov, je prišlo na prevoz in rudnine. Skoraj 3 milijone meterskih stotov je prišlo na poljski prevoz, za Italijo namenjen; zato je tudi Poljska v tranzitnem prometu Avstrije na prvem mestu. Za njo pride Češkoslovaška z 2.100.000 stotov. Kot namenitvena dežela je Italija prva, s 4.900.000 stoti je dobila domalega polovico avstrijskega tranzita.

Aviatična v Turčiji. Precej je danes držav, v katerih se je aviatična začela razvijati pred železnico; tako na primer južnoameriška republika Colombia. Tudi Turčija je z uspehom začela uporabljati aviatično, gradnja železniških prog gre prepočasi od rok. Zapisali smo že, da gre italijanska prometna črta do Carigrada. Tu se spoji s turško progjo, ki vodi v Angoro. Sedaj so v načrtu še druge značilne prometne črte: Kajzarije—Sivas—Erzerum (Armenija), Kajzarije—Diarbekr (Mezopotamija), Kajzarije—Angora. Prvi dve prometni črti bosta služili prevažanju blaga, pošte in popotnikov, zadnja pa samo prevažanju pošte. Za obratovanje teh prog je dobila turška aviatična prometna družba monopol turške vlade. To je osnovno omrežje, na katero bodo priklopili pozneje še druge prometne črte, zlasti v smeri proti Kavkaziji in Perziji.

Rusija in Danzig. Da se izogne Poljski, hoče forsirati Rusija izvoz preko Danziga, kar bi bilo seveda novemu poljskemu pristanišču Gdynia v veliko škodo. Vodilni gospodarski zastopniki iz Danziga so se mudili v Rusiji v ta namen; njih voditelj Jewelowski pravi, da bi se v treh panogah trgovina z Rusijo lahko takoj pričela. Najprvo v žitu in krmilih. Druga vrsta je sladkor, in ima Rusija trdno voljo, da ga bo pošiljala rajši v čistilnice v Danzig kot v poljske čistilnice. Tretja vrsta je les, ki bi šel po Njemenu do morja, preko morja v Danzig in nato naprej. Pogajajo se pa tudi še o popravi in gradbi ladij itd., pričemer bi se seveda morala urediti v prvi vrsti kreditna vprašanja.

RAZNO.

Stagnacija ogrskega eksporta vagonov in lokomotiv. Ogrske tovarne vagonov in lokomotiv so imele do leta 1925 velik eksport, zlasti na Balkan. Leta 1925 so izvozile v balkanske države za 5 milijonov zlatih kron lokomotiv in za 9 milijonov 500.000 kron vagonov. Tedaj se je pa položaj naenkrat spremenil, in leta 1926 je dal eksport lokomotiv samo 26.000 zlatih kron, eksport vagonov pa 6 milijonov kron. Sedaj si hočejo ogrske tovarne zgubljeni trg zopet osvojiti in se pogajajo z balkanskimi državami, zlasti z Jugoslavijo in Rumunijo, glede dobave lokomotiv in vagonov ter poprave poškodovanega materiala. Seveda je neobhodno potrebno, da ogrske tovarne svojo politiko glede cen spremenijo, če si hočejo zopet pridobiti konkurenčno zmoglost na balkanskem trgu. Beremo, da so glede cene sedaj dosti bolj popustljive kot so bile lani.

Gospodarski stiki Anglije z Nemčijo. Ob priliki zadnjega obiska angleških industrijcev v Nemčiji so se vršile številne konference nemških in angleških industrijcev za poglobitev medsebojnih gospodarskih stikov. V prvi vrsti se je govorilo o mednarodnem sodelovanju glede zavarovanja izvoznih kreditov. Daljša razprava so se vodile tudi o mednarodni ureditvi razstav in velesejmov in o sredstvih za preprečitev neprikl, ki so s tem vprašanjem v zvezi. Konferenca se je soglasno izrekla za to, da se ustanovi pri mednarodni trgovski zbornici poseben odbor za razstave in velesejme. Glede dogovora za preprečitev dvojne obdačenja med Anglijo in Nemčijo se je sklenilo, že v teku se nahajajoča pogajanja pospeševati, ker se obojestransko priznava, da je to vprašanje treba nujno urediti. Glede mednarodnih kartelov se je konferenca zjedini na sklepe svetovne gospodarske konference. Udeležniki so bili edini, da se ne sme precenjevati pomena mednarodnih kartelov in da so ti sicer v stanu pospeševati produkcijo, da pa niso edino sredstvo, da preprečijo svetovno gospodarsko krizo. Splošno se je smatralo, da vprašanje še ni zrelo za končno odločitev in da je treba še zbrati statistiko in zaslišati še praktike. Mednarodna kontrola kartelov se je odklonila, pač pa konferenca priporoča glede tega vprašanja čim širšo publiciteto.

Kriza na demantnem trgu odpravljena. V Južni Afriki so odklonili zakonski načrt za ureditev demantne aluvialne produkcije in je nastala nato na demantnem trgu baisse, ki je vplivala v prvih tednih preteklega meseca na nivo cen. Sedaj pa označajo krizo kot rešeno; najprvo je posegel vmes londonski demantni sindikat, nato je prodrlo mnenje, da bo južnoafriški senat zakon v oktobru vseeno sprejel, in slednjič se je aluvialna demantna produkcija zmanjšala za 25 odstotkov. Cene za čisto, belo kvaliteto za polkaratne do enkaratne kamne so se dvignile v začetku tega meseca za 10 odstotkov. Zelo povprašujejo po velikih kamnih najfinejše kakovosti nad dva karata. Iz vseh delov sveta je povpraševanje po dobrih kamnih živahno. To je zmeraj tako: prej je vsak pričakoval, da bodo cene še bolj padle, in ni kupil, sedaj se pa vsak boji, da bodo cene še bolj poskočile, in kupi.

Poročanje na občnih zborih. Klub praviških urednikov narodnega gospodarstva je naprosil podjetja in banke, naj zahtevajo na občnih zborih od vsakega, ki se izdaja za urednika, časnikarsko legitimacijo. Večkrat se namreč opaža, da prihajajo na občne zbornice večjih družb in bank ljudje, ki se izdajajo za urednike in se občnih zborov udeležujejo, čeprav niso upravičeni v to. Z novo uredbo bi bila pa vsaka zloraba izključena.

Štrajki na Ogrskem. V nekaterih premogovnikih pečurškega premogovnega revirja izza nekaterih dni trajajoči štrajk je bil končan dne 8. avgusta t. l., ko so podjetja delavcem obljubila nekatere koncesije pod pogojem, da se takoj vrnejo na delo. Velik del delavcev je takoj pričel z delom. V budimpeštanskem mezdnem gibanju, ki obsega 13.000 delavcev, se je položaj po intervenciji župana izboljšal in je pričakovati, da se bodo difference med delodajalci in delojemalci mirnim potom poravnale.

Veletrgovina A. Šarabon v Ljubljani

priporoča

špecerijsko blago

raznourstno žganje, moko in
deželne pridelke, raznourstno
rudninsko vodo.

Lastna pražarna za kavo in
mlin za dišave z električnim
obratom.

Ceniki na razpolago.

Telefon št. 2666.

Načrt za oddajo češkoslovaških železnic v zakup. V češkoslovaškem železniškem ministrstvu se že dalje časa pretresa možnost oddaje železnic v zakup na podlagi ponudbe nekega inozemskega finančnega konzorcija.

Nemški eksport v Sibirijo. Pred vojsko je poslala Rusija slavnega Nansena v Sibirijo študirat, če bi bilo mogoče pošiljati v Sibirijo blago in dobivati žito od tam, seveda samo poleti. Iz te ekspedicije se je rodila krasna Nansenova knjiga: Sibirija, dežela bodočnosti. Prišla je vojska, in niso mogli njegovih raziskovanj izkoristiti. Sedaj po vojski so jih pa. Največja ovira je Karijsko morje, med Novajo Zemljo in Sibirijo; led se nagači vanj in je mogoč le prehod med zemljo in njegovim robom. 2. t. m. je odšel iz Hamburga zadnji parnik z eksportnim blagom za Sibirijo, bil je to letos že peti parnik. Podjetje je uredila ruska vlada, da pospeši promet s Sibirijo. Koncem septembra morajo parniki nazaj, ker potem tam gori vse zamrzne. Doslej so hodile ekspedicije iz Londona ven, letos pa vsled preloma med Anglijo in Rusijo prvič iz Hamburga. Večina blaga, v Sibirijo poslanega, je bila v Nemčiji nakupljena.

Konsumno financiranje v Nemčiji. Berlinska Commercial Investment Trust Aktien-Gesellschaft »Citag«, ustanovljena v lanskem maju z glavnico 5 milijonov mark kot podružnica. Comm. Inv. Trusta v Newyorku, je izdala poslovno poročilo in vidimo, da je dosegla v sedemmesečnem delovanju dobiček 84.705 mark. Njeno poslovanje obstoji v financiranju prodaje avtomobilov, poljedelskih strojev, šivalnih strojev, motornih koles, koles, oprave itd. s pridržkom lastnine blaga do popolnega plačila vseh obvezst. Kupčija družbe se je od prvega dne naprej vedno lepše razvijala in dosegla obseg, ki ga moremo v vsakem oziru označiti kot zadovoljiv.

Gospodarsko poročilo pruskim trgovskih zbornic. Po julijskem poročilu teh zbornic je trajala dobra zaposlenost naprej, zlasti v stavbni obrti, v železni, jekleni, strojni in elektrotehniški industriji. Številne so pa pritožbe o cenah. Število onih, ki dobivajo podporo, se je v juliju spet znižalo, na čemer ima glavni delež poživljenje domačega trga, zlasti stavbnega. Inozemski trg je v splošnem malo zadovoljiv; to pa vsled pritiska na cene in vsled težavnih prodajnih razmer, povzročenih po visoki zaščitni carini v mnogih državah.

U. S. A. v Južni Ameriki. Pri ameriških posojilih smo večkrat omenili, kako segajo U. S. A. polagoma v Južno Ameriko in kako si jo gospodarsko osvajajo. V številki 89. »Trgovskega lista« smo med »Gospodarskimi vestmi« zapisali, da je imela Amerika 1. julija l. l. investiranega v inozemstvu 12.300 milijonov dolarjev kapitala, in sicer v Evropi 3500 milijonov, v Kanadi 3200, v Južni Ameriki 4800 milijonov, ostalo v Aziji; dalje, da se pogajajo sedaj države Srednje in Južne Amerike za zopetna posojila v znesku 300 milijonov dolarjev. Vsak dan beremo kaj novega o zadolženju teh držav, oziroma njih mest, občin itd. Danes na primer: Baker, Kellogg and Co ter Chapman and Co so posodili elektrarnam v Bogotá (glavno mesto republike Colombia) 2.700.000 dolarjev na 20 let s 6% odstotnim obrestovanjem; dalje: Blythwiter and Co posodijo mestu Buenos Aires (v Argentini) 3 milijone 396.000 dolarjev na 23 let z efektivnim obrestovanjem 6.07%; posojilo bo služilo gradbi cesti.

Hmelj.

Nekaj statistike o jugoslovanskem hmelju. Iz poročila novosadske Trgovske in obrtne zbornice vzamemo sledeče prav zanimive podatke: Hmelj začne biti eden naših glavnih izvoznih predmetov, ki dobiva na aktivnosti naše trgovske bilance od leta do leta večjo važnost. Leta 1920 smo izvozili 10.814 meterskih stotov hmelja, leta 1925 že 31.587 stotov. Kako važen je izvoz hmelja, vidimo zlasti ob primerjanju z drugimi izvoznimi predmeti. Vrednost leta 1925 eksportiranega hmelja je znašala 243.8 mil. dinarjev, vrednost izvožene rži 6.8, ječmena 42.7, ovsa 0.9, krompirja 7.6, fižola in boba 76.8 itd., vsega skupaj 162 milijonov. Moke smo izvozili za 200 milijonov dinarjev, tobaka za 122.6, sliv za 191 milijonov; torej je presegel hmelj celo vrsto naših najvažnejših izvoznih predmetov. Danes je hmelj takoj za pšenico in koruzo; eksport pšenice leta 1925 je znašal 501.1 mil. dinarjev, eksport koruze 2053.7 milijonov.

TRŽNA POROČILA.

Ljubljanski trg dne 13. t. m. je bil izredno živahen. Dobro založen je bil sadni trg. Cene zelenjavi so bile nekoliko višje, osobito salati, karfioli in kumar, dočim so cene kumarcam za vkisanje padle. Poskočile so tudi cene mlečnim izdelkom, predvsem maslu. — Meso in mast: goveje meso 9—20 Din, teletina 20—22.50, svinjsko meso 20 do 25 Din, slanina 21—24 Din, mast 24 do 25 Din kg. Perutnina: piščanci 12.50 do 22.50, kokoši 25—35 Din komad. Mlečni izdelki: mleko 2.50—3 Din liter, sirovo maslo 48, čajno maslo 60, kuhano maslo 48 Din kg. Jajca po 1 do 1.25 Din komad. Sadje: jabolka 4—8, hruške 4 do 10, češnje 6, grozdje 12—16 Din 1 kg. Špecerijsko blago: kava 38—70 Din, sladkor kristalni 15 Din kg. Mlevski izdelki: moka »0« 5.50, št. »2« 5.25, pšenični zdrob 4.50, turščični zdrob 3—4 Din kg. Zelenjava: glavna solata 4 do 5 Din, endivija 3—4 Din, zgodno zelje 2—3 Din, kisel zelje 5 Din, karfiola 8 do 9 Din, kumare 2 Din, fižol v stročju 2—4 Din, paradižniki 4—5 Din kg, 100 komadov kumare za vkisanje 7.50—10 Din. — Krma: sladko seno 75, polsladko 60, kisel 50, slama 40—50 Din 100 kg.

DOBAVA, PRODAJA.

Dobave. — Direkcija državnih železnic v Ljubljani sprejema do 16. avgusta t. l. ponudbe glede dobave mehkih desk; do 19. avgusta t. l. ponudbe glede dobave tiskovin, 9000 komadov žebeljev, raznega pisarniškega materiala in 150 komadov betonskih cevi; do 23. avgusta t. l. pa glede dobave pločevine. Predmetni pogoji so na vpogled pri ekonomskem odeljenju te direkcije. — Komanda pomorskega arsenala v Tivtu sprejema do 5. septembra t. l. ponudbe glede dobave raznega materiala (klešče, urarsko steklo, pincete in škripci, kladiva za urarje, čopiči, urarske pile, aluminijaste cevi, cevi za spajanje, smirkovo platno, linoleum, šelak, vijaki, matice, razno steklo, steklen papir, pločevina, razne deske, barve itd.). — Vršile se bodo naslednje ofertalne licitacije: dne 18. avgusta t. l. pri Komandi vojnega okruga v Karlovcu glede dobave 80.000 kg slame; pri Komandi mesta v Čakovcu pa glede dobave 140.000 kg slame. Dne 20. avgusta t. l. pri Komandi vojnega okruga v Karlovcu glede dobave 110.000 kg sena; pri Komandi vojnega okruga v Varaždinu pa glede dobave 170.000 kg slame. Dne 26. avgusta t. l. pri Komandi vojnega okruga v Varaždinu glede dobave 360.000 kg sena. — 27. avgusta t. l. pa glede dobave 380.000 kg sena. — Vršile se bodo ofertalne licitacije za dobavo ovsa in sicer: Dne 22. avgusta t. l. pri Komandi mesta v Čakovcu; dne 23. avgusta t. l. pri Komandi vojnega okruga v Varaždinu; dne 24. avgusta t. l. v Intendanturi Komande Savske divizijske oblasti v Zagrebu (Gajeva 30) in 25. avgusta t. l. pri Komandi vojnega okruga v Karlovcu. — Dne 24. avgusta t. l. pri Komandi Dravske divizijske oblasti v Ljubljani glede dobave 420.000 kg ovsa. — Dne 25. avgusta t. l. pri Komandi 26. peš. polka v Sisku glede dobave 60.000 kg ovsa, 80.000 kg sena in 30.000 kg slame. — Dne 26. avgusta t. l. pri Komandi Otočškega vojnega okruga v Otočcu glede dobave 50.000 kg ovsa, 50.000 kg sena in 30.000 kg slame. — Dne 27. avgusta t. l. pri Intendanturi Vrbaške divizijske oblasti v Banjaluki glede dobave 100.000 kg ovsa, 100.000 kg sena in 50.000 kg slame. — Dne 1. septembra t. l. pri Upravi barutane v Kamniku glede dobave železniških pragov. — Dne 5. septembra t. l. pri Komandi granične trupe, inženjersko odeljenje, v Skoplju glede dobave telefonskega materiala. — Dne 2. septembra t. l. pri Direkciji drž. železnic v Sarajevu glede oddaje del za mazanje železniških mostov; dne 5. septembra t. l. pa glede dobave steklenic za disuplin ter glede oddaje del za mazanje železniških mostov. — Predmetni oglasi z natančnejšimi podatki so v pisarni Zbornice za trgovino, industrijo in obrt v Ljubljani interesentom na vpogled. — Dne 1. septembra t. l. se bo sta vršili pri Ekonomskem odeljenju Direkcije državnih železnic v Ljubljani ofertalni licitaciji glede dobave bele kovine ter glede dobave borovih plohov. Predmetni pogoji so na vpogled pri Ekonomskem odeljenju te direkcije. — Ofertalna licitacija za dobavo 1 vertikalne in horizontalne rendisaljke, ki je bila razpisana za dan 29. avgusta t. l. pri Direkciji drž. železnic v Zagrebu, se ne bo vršila.

GALANTERIJA Na veliko. Nizka cena.
D. M. C. prejico, dišeča mila, žlice, vilice (pribor) alpaka, aluminium, škarje za priključevanje in obrezovanje trt, žepni noži, glavniki, razni sukanci, dreta, svila v vseh barvah samo pri
Josip Petelinc-u, Ljubljana
Blizu Prešernovega spomenika, ob vodi.
Postrežba točna. Nizke cene. Na veliko.

UČITELJSKA TISKARNA V LJUBLJANI
registrovana zadruga z omejeno zavezo
priporoča šolske zvezke vseh vrst
iz lastne tvornice. — Tisk in zaloga vseh tiskovin za državne in samoupravne urade. — Najsolidnejša izvršitev vseh tiskarskih del.
Knjigotržnica. Knjigoveznica.
Zahtevajte cenike!
Telefon št. 2312. Pošt. hran. št. 10761.

Veletrgovina
kolonijalne in
špecerijske robe
Ivan Jelačin
Ljubljana
Zaloga
sveže pražene
kave, mletih dišav
in rudninske vode
Točna in solidna
postrežba!
Zahtevajte cenike!

Prometni zavod za premog d. d.
Ljubljana
prodaja po najugodnejših cenah in samo na debelo
PREMOG, domači in inozemski za domačo
kurjavo in industrijske svrhe
KOVAŠKI PREMOG vseh
vrst
KOKS, livarniški, plav-
žarski in plinski **BRIKETE**
Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani
Miklošičeva cesta 15/1.

Tiskarna MERKUR, Ljubljana
trg-ind. d. d. - Simon Gregorčičeva ulica 23
se priporoča za tisk vsakovrstnih tiskovin za trgovce,
obrtnike, industrije in urade. — Lastna knjigoveznica

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Ustanovljena leta 1899.

Telefon št. 2016.

(GRADSKA ŠTEDIIONICA)

Poštai ček 10.553.

Ustanovljena leta 1899.

LJUBLJANA, Prešernova ulica.

Stanje vložnega denarja
nad 250 milijonov dinarjev

Sprejema vloge na hranilne knjižice kakor tudi na tek. račun in sicer
proti najugodnejšemu obrestovanju. Hranilnica plačuje zlasti za vloge
proti dogovorjeni odpovedi v tekočem računu najvišje mogoče obresti.

Stanje vložnega denarja
nad 1000 milijonov kron

Jamstvo za vse vloge in obresti, tudi tekočega računa, je večje kot kjerkoli drugod, ker jamči zanje poleg lastnega hranilniškega premoženja še mesto Ljubljana
z vsem premoženjem ter davčno močjo. Vprav radi tega nalagajo pri njej sodišča denar nedoletnih, župnijski uradi cerkveni in občine občinski denar.

Naši rojaki v Ameriki nalagajo svoje prihranke največ v naši hranilnici, t. e. je denar tu popolnoma varen.